

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Leto XXVIII. - Štev. 12

T R S T - 28. avgusta 1976

150 lir

Naša solidarnost
z zatiranimi
koroškimi Slovenci

Odgovornost in "kremplji opozicije"

Povečan vpliv komunistične partije na splošni politični razvoj Italije

Naša dolžnost je, da kar se da preprosto pojasnimo stališče KPI do nove Andreottijeve vlade. Kajti o tem se mnogo piše in marsikdaj na tak način, da se bralcu zmede pred očmi. Komunistično politiko nekateri skušajo prikazovati kot "kapitulacijo", spet drugi pa kot "trojansko taktiko", ki naj prej ali slej privede do zgodovinskega kompromisa, pa še tega prikazuje del tiska le kot navadno porazdelitev oblasti med KD in KPI.

Ni tako. Tak način informiranja, oziroma dezinformiranja ustreza lahko samo tistim, ki bi se radi s tem tolažili in mislijo, da je stvarnost to, kar si želijo ali o čemer sanjarijo.

Vedno smo zagovarjali politiko iskrenosti, kar pomeni, da smo komunisti jasno povedali, kaj nameravamo in kako se bomo obnašali. Tako je bilo tudi tokrat. Rezultat 20. junija je znan. Zamisel, ki je nismo gojili komunisti in so nas nekateri zato zmerjali za "pretirane realiste", o "levičarski večini", ki naj bi avtomatično zmagala na teh parlamentarnih volitvah, je bila poražena. Ni mogoče misliti o Italiji kot o državi, kjer vlada nekakšen dvostrankarski sistem. Razlogov za to je več. Med temi gotovo najpomembnejši, da se je dvostrankarski sistem z dvema blokoma (zmernim in zmernonaprednim) uveljavil samo v tistih državah Zahoda, kjer je bilo delavsko

gibanje poraženo ali pa vključeno v okvire socialdemokracije. Tu smo bili priča možnim "alternativam", ki pa niso bistveno spreminjale narave proizvodnih in torej družbenih odnosov. Zmaga laburistov v Veliki Britaniji ni nikoli pomenila začetka izgradnje socializma, kot tega ne pomeni socialistična večina v Zahodni Nemčiji in podobno.

Razvejanost, raznolikost italijanskega političnega življenja, celo nekatere značilnosti, kot je notranja razvejanost krščanske demokracije, vse to zahteva od politikov nekaj več fantazije in ne zgolj aritmetičnih računov. Razumljivo pa je, da so predčasne volitve 20. junija odprle v Italiji nove perspektive, predvsem pa so pozitivne zaradi dveh temeljnih značilnosti: velik napredek komunistov, ki postajajo nenadomestljiv dejavnik v italijanski politiki in drugič, dejstvo, da je rezultat volitev postavil na glavo vse možne in ustaljene politične sheme, s katerimi so se igrale doslej vladajoče sile.

Razblinile so se predvsem "formule", ki so postale nemogoče zaradi korenito spremenjenega razmerja sil: levi center, preferencialne osi, centristične koalicije, dvobarvne ali enobarvne vlade v okviru tako imenovane "demokratske arene" brez komunistov itd. Ostaja spoznanje, da v Italiji ni mogoče več vladati brez komunistov, brez socialistov, brez demokristjanov. Te tri politične sile, če-

prav z različno specifično in politično težo, opredeljujejo pota italijanske politike prihodnjih let.

KPI in socialisti so v samem začetku razpleta vladne krize postavili načelno zahtevo po vladi in večini vseh demokratskih strank, se pravi vladi, v kateri naj bi bile vse tri bistvene sile italijanskega političnega življenja. KD, ki je v volilni kampanji zaigrala na struno besnega protikomunizma, ni sprejela tega predloga, je pa kljub temu morala marsikaj pogoltniti in marsikaj pozabiti. Predvsem je tudi v njenih vrstah prodrlo spoznanje, da se začenja obdobje, ko spada protikomunistična diskriminacija v staro šaro in se mora vlada pogajati tudi s KPI.

Večjo moč in vpliv komunistov so priznali vsi in to je tudi razlog, da predseduje predstavnik naše partije eni izmed dveh vej italijanskega parlamenta, več naših tovarišev pa zakonodajnim komisijam. Ne gre, kot bi morda kdo rad namigoval, za "koncesije" komunistični partiji, pač pa za njeno pravico, da preko teh vpliva in nadzoruje ne samo zakonodajno dejavnost, pač pa predvsem vlado.

Že to, samo po sebi, nudi delavnim množicam znatno večja jamstva, kot doslej, saj bodo lahko preko svojih predstavnikov vplivale na razvoj vladne politike. Gre tudi za stroge ukrepe za ozdravitev težke gospodarske krize, kar terja določene žrtve, vendar prav vpliv KPI, PSI in drugih levičarskih sil daje delavcem jamstvo, da bodo ukrepi šli v smer socialne pravičnosti.

Pomembno jamstvo je novo nastali položaj tudi na narodne manjšine, kot je slovenska, saj si lahko upravičeno pričakujemo, da bo ta parlament, zaradi nastalega razmerja sil, nujno občutljiv za naše zahteve. To bi se moralo konkretno pokazati že pri razpravi o ratifikaciji Osima, se pravi že nekako sredi jeseni. Pomen srečanja enotne slovenske delegacije s predsednikom poslanske zbornice Ingraom je na dlani. Prvič so se Slovenci lahko neposredno obrnili na predsednika pomembne veje zakonodajnega organa in naleteli na vsestransko razumevanje. Obe-

STOJAN SPETIČ

(Nadaljevanje na 2. strani)

V ljudskem vrtu na Pončani

OBČINSKI FESTIVAL "UNITÀ" in "DELA"

Sobota, ob 19. uri: "Spolnost in družba".

Okroglo mizo vodi član CK KPI Lucia no Gruppi

Zvečer: koncert Jazz ansambla Idea Trio - Gaetano Liguori

Nedelja popoldne: po koncertu ricmanjske godbe na pihala

Osrednje zborovanje Govorita sen. Vittorio Vidali in Stojan Spetič.

Zvečer: nastop ansambla "Strane visioni"

Ponedeljek zvečer: internacionalistična manifestacija s čilsko folklorno skupino "Pucarà".

Za enoten nastop demokratičnih sil pred odprtjem novega šolskega leta

Odprto vprašanje razdelitve šolskih okrajev

Razprava na okrogli mizi o šolskih okrajih v okviru praznika socialističnega tiska v Nabrežini je še slednjič dokazala, da so si vse slovenske in druge demokratične sile in organizacije enotne v zahtevi po samostojnem slovenskem šolskem okraju, in da je problem njegove uresničitve le vprašanje politične volje v deželi vladajoče stranke DC. Potrebna je torej odločna politična akcija v točno določeni smeri, da je končno konkretizirajo želje slovenske pristojnih predstavnikov deželne vlade. Storiti je treba torej vse, da pride v deželni svet do razprave o tem vprašanju čimprej po poletnem premoru, in da razprava rodi zaželjene pozitivne rezultate.

Zamuda je doslej kar krepka, šola pa, tako slovenska kot italijanska, stoji in čaka z vsemi svojimi problemi, osamljena in zastarela, nemočna in nesposobna odgovarjati zahtevam in potrebam današnje družbene stvarnosti. Preosnova italijanskega javno-vzgojnega sistema je prepotrebna in šolska reforma je med poglavitnimi nalogami, ki se jih mora lotiti vlada ne poti obnove države. Kakšno mesto zavzemajo pooblaščenim odloki pri preosnovi šolskega sistema v Italiji, o tem je bilo že veliko povedanega, in pravilno je poudariti, da sta si šola in družba zdaj vendarle bližje, da so se začele z vstopom staršev, dijakov in predstavnikov drugih družbenih ustanov v šolske organizacije stvari počasi premikati. Vsekakor moramo ugotoviti, da se ti "premik" v določenem trenutku tudi ustvijo, in sicer takrat, ko člani različnih šolskih organov in svetov zadenejo ob vse količinske in kakovostne pomanjkljivosti današnje javno-vzgojne ustanove, ko spoznajo, da je vladna politika šolo doslej predvsem zanemarjala, in ko se prepričajo, da je z omenjenimi pristojnostmi organov, ki so bili ustanovljeni s pooblaščenimi odloki, kakršnakoli pomembnejša novost oziroma sprememba pravzaprav nemogoča.

Vprašanje, čemu služi in čemu bi morala služiti šola ter kakšno mesto pritiče javni vzgoji pri vsesplošnem družbenem razvoju, je tudi danes prvenstveno za razmišljanja o teh problemih. Kakšne državljane vzgaja in kakšne bi morala vzgajati, (tehnično) strokovno pripravljene ali ne, kulturno bogate in analitično-kritično razgledane ali natrpane z nekimi literarno-retoričnimi podatki, samozavestne ali negotove, ter seveda, kakšne Slovence vzgaja naša šola, to so vprašanja, ki si jih danes vsi zastavljamo.

Na rešitev teh problemov mislijo zdrave komponente italijanske družbe, ko govorijo o preosnovi šolstva, o novi šoli, ki naj zamenja današnjo, iz katere prihaja-

jo ljudje, ki so nesposobni in nepripravljene na organsko vključitev v današnjo razvojno stopnjo družbenih in proizvodnih odnosov. Poudariti pa je treba, da je osnovno vprašanje reforme šolstva, da je podlaga nujne splošne preosnove ravno kulturna reforma šole, obnova oz. posodobitev kulturne vsebine učnih programov. In to je bistvenega pomena tudi za slovensko šolo. Do obnove vsebine učnih načrtov italijanske šole bo prav gotovo prišlo, v tem smislu je pritisk demokratičnih sil v okviru splošne družbene preosnove močan in nezavrgljiv. Prav tu pa se javlja eden poglavitnih problemov za nas, za Slovence. Slovenska šola ima poleg vseh problemov, ki tarejo danes italijanski šolski sistem nasploh, še bistveno pomanjkljivost, da je po duhu premalo slovenska. Kakšna škoda bi nam bila prizadeta, ko bi tudi posodobljene učne načrte italijanske šole enostavno prevedli v slovenščino za našo javno-vzgojno ustanovo! Nič nemogočega, tako je bilo doslej in nevarnost, da se to ponovi, bo realna, vse dokler ne bomo razpolagali s primernimi sredstvi, ki nam bodo omogočala našim potrebam ustrezno preusmeritev razvoja našega vzgojnega sistema. Tem sredstvom pravimo z eno samo besedo avtonomija, samostojnost. To je danes prvenstveni cilj našega boja: realna avtonomija, s katero

bomo sposobni kakovostne kulturne preobrazbe našega šolstva v Italiji. Vsi se tega zavedamo, a ravno tako se moramo zavedati, da samostojen šolski okraj še ne pomeni realne samostojnosti in da je zaradi omejenih pristojnosti, ki mu jih daje zakon, le prvi sicer nemajhen korak naprej na tej poti, ki nas pa nikakor ne more zadovoljiti. Naše potrebe oziroma zahteve segajo dlje in bistveno je, da tudi za te ohranimo v akciji enotna stališča.

To poudarjamo zaradi tega, ker se je razprava okoli zahteve po samostojnem okraju, pa čeprav živahna in pestra, prevečkrat omejevala na prestavniško-formalne potrebe naše šole in se ni jela razširiti na kulturno vsebinska vprašanja le-te. Tudi bogata analitična razprava iz posveta o slovenski šoli v Italiji, ki ga je SLORI priredil pred enim letom, se ni potem raztegnila na področje smernic, nasvetov in predlogov.

Danes je treba čimprej odločno obnoviti akcijo za samostojen slovenski šolski okraj in v tem oziru bi bilo primerno razširjeno srečanje med predstavniki slovenskih šolskih svetov ter župani oz. odborniki za šolstvo pri slovenskih občinskih upravah. Cilj srečanja naj bi bil dogovor za pritisk na deželno upravo, da se tam stvari premaknejo a ne samo to: razprava mora zajeti tudi druge, vsebinske probleme naše šole. B.M.

Povečan vpliv KPI

(Nadaljevanje s 1. strani)

nem pa je enotni nastop pomemben že sam posebej, saj odpira proces skupnega sporazumevanja med Slovenci, ki se mora nadaljevati tudi in predvsem v fazi uresničevanja obvez do naše skupnosti. Preprosteje povedano je prav sedaj čas, ko moramo Slovenci razčistiti svoje pojme o vsebini okvirne zakonske zaščite, kakršno si pričakujemo od te zakonodajne dobe.

Vlada je torej nekakšen "talec" v rokah parlamenta in predvsem sil, ki ji omogočajo obstoj. Če bo delala prav, se pravi sodelovala s parlamentarnimi silami in KPI, bo lahko računala na konstruktivno sodelovanje, sicer pa bo nujno padla. Tovariš Berlinguer je že v svojem uvodnem govoru z zbornici pojasnil, da je KPI pripravljena na sodelovanje, lahko pa pokaže tudi "kremplje opozicije". Ti kremplji pa bi za vlado, ki bi ne spoštovala sprejetih obvez, bili smrtno nevarni.

Vztrajamo pa pri tem, da vlada, kakršno imamo sedaj, ni taka, kakršno si

želimo komunisti in druge napredne sile. Je šibka in še vedno izpostavljena zmernim pritiskom. Sicer pa bi se komunisti ne vzdržali, če bi z vlado bili povsem zadovoljni. Nasprotno smo prepričani, da se mora v tem času razpresti širokoptezni proces, ki naj ustvari pogoje za neposredno sodelovanje naprednih sil pri vodenju vladnih poslov. Andreottijeva vlada je torejčasna in prehodna, čeprav komunisti ne "kupujemo medveda, ki ga nismo še ustrelili". Kajti vedno, da sprememba političnega okvira zavisi v dobršni meri od razvoja splošnega političnega vzdušja v Italiji. Protikomunistična diskriminacija je morala pasti, sedaj pa se morajo pod pritiskom družbenih silnic in razvoja politične razprave ustvariti pogoji za nov korak naprej.

To pa so že naloge vseh komunistov v sedanjem obdobju, ko moramo združiti največjo mero odgovornosti z največjo mero politične dejavnosti. Kajti politični procesi se ne odvijajo "na vrhu". Prav nasprotno.

Peta konferenca neuvrščeni v Colombu

"Vizija sveta za katero se bo treba bojevati"

Znan je interes, ki ga kaže Komunistična partija Italije za izkušnje, uspehe, protislovja in akcijsko enotnost gibanja neuvrščeni držav. Kot stranka, ki se z vso svojo avtoriteto bori za premostitev blokovske azdelitve sveta in nove pogoje v Evropi nam je nujno politika gibanja neuvrščeni blizu. Razumljivo je, da je KPI ocenjevala gibaje neuvrščeni, neglede na nekatera možna protislovanja, ki so pa v takem gibanju objektivna in neizbežna nujnosti (saj ne težijo k ustvarjanju monolitnega bloka!), kot izredno pozitivni elementi v mednarodnih odnosih. Vsekakor element protiiperialističnega in protikolonialnega boja, gibanje, ki teži k spremembi svetovnega gospodarskega ravnotežja in torej teži k viziji sveta, ki se brez dvoma približuje tudi tisti, o kateri je tajnik KPI Enrico Berlinguer govoril na nedavnem štirinajstem kongresu KP Italije v Rimu. Dejstvo, da ima KP Italije izredno tesne stike z vodilnimi političnimi skupinami mnogoterih neuvrščeni držav in mestoma celo prehitve ali nadomešča počasno in neokretno italijansko zunanjo politiko vlade, daje našemu zanimanju še večjo težo, saj lahko rečemo, da KPI na mednarodni areni aktivno deluje na dobršem delu "političnega prostora" neuvrščeni in to neglede na dejstvo, da Italija pripada enemu izmed dveh blokov in da sedaj KP Italije ne postavlja vprašanja njenega izstopa.

V tej številki "Dela" smo ponastisnili iz glasila Zveze komunistov Jugoslavije komentar ob zaključku konference v Colombu. Vredno ga je prebrati ne samo zaradi političnega interesa do obstoja in razvoja neuvrščeni, temveč tudi zato, ker smo slovenski komunisti v Italiji nujno bolj pronicljivi za stike, izmenjavo mnenj in izkušenj s slovenskimi komunisti v matični Sloveniji in Jugoslaviji. Spoznavanje pa je temelj večjega razumevanja, le-to pa trdna podlaga za razvoj potrebnega tesnega sodelovanja.

PO "KOMUNISTU"

V tem trenutku, ko se je srečanje v Colombu komaj končalo in so bili objavljeni njegovi dokumenti, še ni mogoče celoviteje spoznati vseh razsežnosti in vsega pomena pete konference neuvrščeni držav. Očitno pa je že zdaj, da je to doslej največje zborovanje neuvrščeni držav ne le opravičilo upanja, ki so jih vanj polagali privrženci te politike, pa pričakovanja milijonov privržencev miru, sporazumevanja in sodelovanja na vseh celinah — ampak je odprlo tudi nove, širše možnosti za učinkovitejšo akcijo neuvrščeni.

Narodi neuvrščeni držav — med njimi tudi narodi in narodnosti Jugoslavije — so lahko z zadovoljstvom ugotovili, da je

konferenca minila v znamenju enotnosti, kar zadeva temeljna strateška vprašanja in smeri akcije. Ob najširši podpori demokratičnih in naprednih sil v svetu (pa tudi pod stalnim pritiskom tistih sil, ki so zainteresirane za ohranitev sedanjih odnosov v svetu, na posamezne države ali tudi na celotno gibanje neuvrščeni) je konferenca obogatila izkušnje neuvrščeni, izkušnje vseh drugih nerazvitih in miroljubnih sil v boju za novo mednarodno gospodarsko ureditev, za enakopravne politične odnose med državami in narodi. Temelji solidarnosti in medsebojnega sodelovanja so zdaj razširjeni. Potrjena je sposobnost in odločnost za usklajevanje dela, pripravljenost za akcijo. Za enotno delovanje se odpirajo nove organizacijske in politične možnosti. Nobenega dvoma ni: Colombo je nov korak v uspešnem razvoju gibanja neuvrščeni kot samostojne napredne, revolucionarne sile v sobodnih družbenih in političnih gibanjih v svetu. Po tem sestanku bo politika neuvrščeni s svojimi načeli, stališči in akcijami zagotovo še bolj neposredno navzoča in angažirana v mednarodnih dogajanjih in odločanju o spornih problemih sveta.

Za neuvrščene države je bila to še ena priložnost, da v najširših, svetovnih merilih opravijo splošno in vsestransko verifikacijo rezultatov politike, svoje politične strategije in aktivnosti ne samo od zadnjega sestanka na vrhu v Alžiru, ampak tudi v celoti. To so storili tudi v Jugoslaviji, v državi, ki je od vsega začetka kot ena izmed ustanoviteljic gibanja neuvrščeni najbolj aktivno sodelovala v polaganju njegovih temeljev, v graditvi njegovih izhodišč in bodočnosti sveta, za katerega se bojuje. Sama konferenca, njen potek in njeni rezultati — tisto, kar je ta zbor pokazal in označil — to je rezultat bojev in naporov velikega števila držav, in med njimi v nemajhni meri tudi naše. Zato smo prijetno vznemirjeni sprejemali priznanja, ki so jih na konferenci mnogi neuglednejši predstavniki te politike izrekli Jugoslaviji in posebej tovarišu Titu kot enemu izmed ustanoviteljev tega gibanja, ki je s svojim vztrajnim in doslednim bojem osebno toliko prispeval k oblikovanju načel politike neuvrščeni, k njenemu aktiviranju in k njeni uveljavitvi kot vsesplošne, svetovne strategije. V teh priznanjih smo čutili ne samo novo potrditev pravilnosti mednarodnega delovanja naše socialistične samoupravne skupnosti, ampak tudi pravilnosti naše — in sploh neuvrščeni — usmeritve v politiko neodvisnosti, mednarodnega sodelovanja, v boj za demokratizacijo mednarodnih odnosov, proti imperializmu in nadvladi, za novo gospodarsko ureditev in nove, enakopravne politične odnose v svetu.

Nobenega dvoma ni, da bo peti sestanek neuvrščeni držav na vrhu naprej

razvil tisto, kar se je začelo v Beogradu in nadaljevalo v Kairu, Lusaki in Alžiru. Odprl bo nove možnosti in nove obete naprednih ciljev in politike neuvrščeni. Sklepi v Colombu so nova spodbuda za neuvrščene, nova ohrabritev tistih sil v svetu, ki se zavedajo, da so nujne bistvene vsebinske spremembe v mednarodnih političnih in gospodarskih odnosih.

Svet je s Colombom bogatejši ne samo za novo spoznanje, ampak tudi za dragoceno praktično izkušnjo: potrdilo se je namreč, da politika, ki izraža resnične težnje narodov, ki je prežeta z interesi miru in družbenega napredla, kakršna je politika neuvrščeni, neizbežno najde pota za svoje uresničevanje in pridobiva vse več privržencev in borcev za svoje cilje. Neuvrščeni je postala takšna materialna sila in neizogibni dejavnik sodobnega sveta, da je danes nihče več ne more zanikati, ne da bi samega sebe spravil v položaj, da vedno bolj očitno dela proti interesom svoje lastne dežele in naroda. Pri nas v Jugoslaviji smo ponosni na to, da smo tej zgodovinski uveljavitvi politike neuvrščeni dali tako pomemben prispevek, da je tovariš Tito eden izmed najuglednejših graditeljev te politike za sedanjost in prihodnost.

Ena izmed poslanic iz Colomba je tudi v dejstvu, da — kakor je dejal tovariš Tito v svojem govoru — naši sklepi in programi nakazujejo prihodnost sveta, ki je ni mogoče preprečiti". Vendar pa je to "vizija, ki ne bo uresničena sama od sebe, ampak se je treba zanjo bojevati".

Ta vizija je ne le vredna in dostojna vztrajnega in dosedanjega boja, ampak je boj za njeno uresničevanje življenjska potreba sveta, kajti samo to odpira stvarni izhod iz grozečih nevarnosti, s katerimi so obremenjeni sedanji mednarodni odnosi.

VRANA VRANI...

"Katoliški glas" kritizira konferenco neuvrščeni v Colombu, češ da ni dvignila svojega glasu v zvezi z zatiranjem koroških Slovencev. Resnici na ljubo izhaja iz zapisnikov, da je vprašanje manjšin omenil jugoslovanski predsednik Tito. Mimo tega pa opažamo neko nedoslednost KG, ki na drugi strani objavlja počučilo vaticanskega glasila "L'Osservatore della Domenica", ki trdi, da je Avstrija do Korošcev uresničila nekatero obvezo. Kljub temu pa ta "katoliški" tednik ne kaže razočaranja nad Vatikanom, kot ga kaže do Colomba. In vendar bi glas Vatikana na avstrijske demokristjane imel znatno večji vpliv. Pač: "Vrana vrani ne izkljuje oči".

Grobo zatiranje slovenske manjšine na Koroškem vznemirja tudi nas!

Pogumen nastop naprednih avstrijskih sil v okviru solidarnostnih odborov in podpora matice sta pomembni orožji v boju z oholostjo velikonemških šovinističnih sil in njim podrejene dunajske vlade

Na Koroškem vre. Naglo se bliža datum, ki so ga avstrijske oblasti določile za lažno preštevanje Slovencev, ki naj bi po njihovih hinavskih trditvah pomenilo uvod k izvajanju 7. člena državne pogodbe, se pravi zaščitnih določil avstrijske ustavne listine glede narodnih manjšin.

Sklep o preštevanju Slovencev v vzdušju zaostrenega zatiranja, ki mestoma meji na pravo nacistično divjanje velikonemškega kova, so sprejele tri vodilne avstrijske stranke, torej vladna socialdemokratska ter ostali dve: demokrščanska (VPÖ) in liberalno-nacionalistična (FPÖ).

Preštevanje naj bi predvsem dokazalo svetovni javnosti, da obstaja "ena sama nedeljiva nemška Koroška", kjer skorajda ni Slovencev in jih zato tudi nima smisla zaščititi. Preštevanje pa je v vzdušju splošnega diskriminiranja in zatiranja tudi groba oblika ustrahovanja, ki se stopnjuje. Lahko se namreč upravičeno vprašamo, koliko tvega vsak posamezni Slovenec na Koroškem, ki bi se v vzdušju nacionalističnega divjanja javno opredelil za pripadnika manjšine.

Znano je, da je sklep o preštevanju in "številčnemu pogojevanju" zaščite naletel

predvsem na ostro reakcijo neodobranja med koroškimi Slovenci in njihovimi organizacijami. Napovedale so bojkot popisa "posebne vrste". Močan je tudi odziv onkraj Karavank, v Jugoslaviji in matični Sloveniji še posebej. Ne gre, kot morda nekateri mislijo, samo za upravičeno reakcijo matičnega naroda, ki mu izven njegovih meja zatirajo manjšine, temveč za dolžnost Jugoslavije, saj nastopa na mednarodni areni kot ena izmed sopolpisnic "avstrijske državne pogodbe", se pravi listine, ki je Avstriji omogočila, da je zaživela kot neodvisna država. Na osnovi te listine se je namreč prenehala vojaška zasedba avstrijskega ozemlja, kar je bila posledica njenega poraza v drugi svetovni vojni, ko je bila del "Rajha".

Toda reakcija izven avstrijskih meja je našim bralcem razmeroma dobro znana, saj o njej obširno piše dnevni tisk in poroča radio. Manj pa je znana reakcija v sami avstrijski javnosti. Divjanju neonacistov in vladnih ter policijskih organov proti Slovincem se postavljajo po robu sicer šibke demokratične sile, ki so združene v "Solidarnostnem odboru za pravice koroških Slovencev". Tak odbor deluje na Dunaju in v Celovcu in so v njem ljudje različnih idejnih nazorov, kar pa je najvažnejše so v njem mnogi pošteni nemško govoreči Avstrijci. Tu so katoličani, socialisti, neodvisni kulturni delavci, poleg njih pa, kot edina avstrijska stranka, ki se je postavila odločno na stran koroških Slovencev majhna vendar bojevit Komunistična partija Avstrije, v kateri je na Koroškem še posebej aktivna skupina mladih Slovencev iz uredništva lista "Klaidivo".

KPA je večkrat poudarila, da nasprotuje vladni avstrijski politiki do manjšin, ker dunajska vlada s tem ne izpodkopava samo mednarodnega ugleda Avstrije, pač pa predvsem ruši notranji demokratični režim in izpostavlja Avstrijo novim nevarnostim.

Značilno je tudi, da je edini nemško pisani list, ki seznanja avstrijsko javnost z zahtevami koroških Slovencev uradno glasilo KPA "Volkswille" (Ljudska volja).

V trenutku, ko nad koroškimi rojaki divjajo nacisti in od nacistov navdihnjene oblasti, jim izražamo polno solidarnost, prepričani, da se bodo v vzdušju enotnosti v okviru manjšine same ter med Slovenci in naprednimi nemško govorečimi Avstrijci prekalili za trde boje, ki jih še čakajo. Koroški Slovenci vedo, kdo jim je ob strani, tostran in onostran Karavank.

(Nadaljevanje na 5. strani)

"Koroška bo nemška"

(Karikatura iz naprednega avstrijskega tiska o velikonemški kampaniji na Koroškem)

Koga hočejo preštrevati in zakaj

Ali "doslednost" avstrijske socialne demokracije do narodnostnega vprašanja

Heimattienstovska manifestacija proti Slovincem

ZATIRANJE

(Nadaljevanje s 4. strani)

Enotnost koroških Slovencev je nujnost, ki so jo spoznali. V stari šari so še nedavne polemike med tremi političnimi skupinami in dvema osrednjima organizacijama. Upati je le, da bo mrzlična dejavnost solidarnostnih odborov vendarle prepričala nekoliko večji del avstrijske javnosti, da je za izbruhi nacionalistične in velikonemške nestrpnosti na Koroškem širokopotezna akcija reakcionarnih sil, ki so vsa ta leta z nacionalnimi parolami delile proletariat in ljudske sloje odvajale od resničnih problemov avstrijske družbe. Poleg tega pa je Koroška tudi politično "sredi Evrope". Divjanje proti Slovincem postavlja namreč na kocko zaključke helsinške konference o varnosti na naši celini in splošno politiko mirnega sosedstva. Komu vse to koristi?

Škoda, da demokratične sile v Italiji niso povsem seznanjene z dogajanjem onstran Karavank. V naši deželi so izrekli solidarnost koroškimi Slovincem tajniki KPI in PSI ter eden izmed predstavnikov KD. Morda bi si pričakovali preveč, če bi se ob primeru Koroške zavzeli nekateri "odbori" za zaščito manjšin, ki se že več let zavzemajo, da bi pridobili na ugledu. Končno pa je negativno, da se stranka južnotirolskih Nemcev ni hotela o tem izraziti svojega mnenja. Pač pa ga je vendarle dala razumeti, ko je suspendirala iz SVP študente, ki so se udeležili v Bocnu okrogle mize o Slovincih, katere se je udeležil tudi tržaški komunist tovariš Boris Iskra.

So meje, onstran katerih se lahko dunajska opereta spremeni v grozljivko. Za operetno soglasje, ki so ga odigrale tri avstrijske politične stranke ob pripravljanju in sprejemanju tako imenovanih manjšinskih zakonov, je takšna meja slovenski del Koroške. Mnogo je bilo v tej zvezi že zapisanega o etnocidu, o enostranskem diktatu večine nad manjšino, o nasilni asimilaciji, ustrahovanju, o ukrepih, ki se prav nič ne ujemajo s sporazumom Združenih narodov o človeških pravicah (mimogrede: Republika Avstrijas je med zadnjimi evropskimi državami, ki tega sporazuma še niso ratificirale) ter o podobnih raznarodovalnih namerah, naperjenih zoper koroške Slovence in gradiščanske Hrvate. Te namere odpremljajo avstrijski politiki in njihov propagandni aparat v javnost s prav operetnim sprenevedanjem. Na sprenevedanje opozarjamo zategadelj, ker se pobudniki avstrijske manjšinske zakonodaje prav dobro zavedajo, da so z njo, zlasti pa z zakonom o popisu prebivalstva posebne vrste podlegli pritiskom velikonemških šovinistov. Kakšni politiki pa bi naposled bili, če se tega ne bi zavedali, kdo pa bi jih sploh še resno jemal?

Gre v bistvu za veliko uslugo tistim bivšim in današnjim nacistom (ter njihovim fašistoidnim idejnimi privržencem), ki so se meseca marca 1934, leta ko so pripravljali znani julijski puč zoper Dollfussov režim in načrtovali priključitev Avstrije k Hitlerjevemu Rajhu, potegovali za blagohotno podporo takratne monarhofašistične Jugoslavije in ji kot plačilo za takšno naklonjenost in pa za prepustitev koridorja proti Trstu velikodušno ponujali bivšo volivno zono A na

Koroškem, pa tudi svojo pomoč pri naporih za pridobitev Reke. Vse to je podrobneje opisano v knjigi Gerharda Jagschitza sodelavca dunajskega Inštituta za novejšo zgodovino pri dunajski universi ("Der Putsch — die Nationalisten 1934 in Österreich, unter Mitarbeit von Alfred Baubin, Verlag Styria, Graz, Wien, Köln, 1976. Povzeto po "Kleine Zeitung", 9.7.1976). Avtorja navedene knjige razkrivata mimo drugega tudi za nas posebej zanimivo okoliščino, da je bila že leta 1934 NSDAP (Hitlerjeva fašistična stranka) glede na stanje v drugih avstrijskih deželah najbolj organizirana ravno na Štajerskem in Koroškem. Sicer smo pa to strumno nacistično organiziranost tiste čase spoznavali in doživljali tudi v jugoslovanskem delu Koroške in Štajerske prek najrazličnejših oblik hitlerjevske propagande ter pripravljanja pete kolone, ki so jo "vzgjajali" predvsem v velikonemškem šovinističnem Kulturbundu.

Tri avstrijske politične stranke, med njimi tudi socialistična, so se torej uklonile pritiskom nosilcev ideje o velikonemškem prodiranju na vzhod. Avstro-"marksistična" in pa velekapitalistično-klerikalna stranka, ki sta sicer ostri politični nasprotnici, sta tokrat v bratski slogi skovali potrebne mehanizme za ustrahovanje in le-temu sledeče počasno odmiranje narodne samobitnosti koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov. Morda pa se je kateri od poslancev te ali one stranke odločil za pritrdilno glasovanje ob sprejemanju manjšinskih zakonov v dunajskem parlamentu tudi zaradi "znastvenih" ugotovitev, ki so jih nekateri avstrijski zgodovinarji sporočili na simpoziju ob proslavah tisočletnice nemške Koroške, češ da je bila le-ta med vsem svojim obstojem nosilec in branilec evropske civilizacije nasproti barbarom z Vzhoda. Kakšna bi naj ta civilizacija po pojmovanju njenih vselikonemških zagovornikov bila, smo se dobora prepričali v usodnih letih nacistične okupacije. Upravičeno se je bati, da bodo vsaj delček te "civilizacije" morali še enkrat okušati Slovenci in Hrvati v Avstriji, čeprav zatrjujejo tamkajšnji odgovorni dejavniki, češ da jih je treba preštrevati zavoljo tega, da bodo postali deležni takšnih pravic, ki jih ne uživa nobena druga manjšina v Evropi. Tem in podobnim obljubam ne verjamemo; ne zato, ker bi odgovorni dejavniki zavestno legalni, marveč zastran tega, ker so strašansko pozabljeni.

Preštrevati — le zakaj? So mar avstrijski socialisti s strankinim šefom na čelu že čisto pozabili na svojega strankarskega predhodnika Ottona Bauerja, avtorja avstromarksističnega pojmovanja naroda in nacionalnega vprašanja? Po tem pojmovanju naj bi bil narod "skupnost ljudi, ki jih veže skupna usoda v skupnost

JOŽE GORIČAR

(Nadaljevanje na 8. strani)

Libanon: verska vojna ali poskus zatrtja palestinske revolucije?

Ustvarjajo se nova žarišča napetosti v Sredozemlju

Čeprav tisk poroča zelo obširno o groznih dogodkih v Libanonu, imamo vtis, da široka javnost ne dojema nevarnosti te vojne, ki traja že več kot leto dni na že tako nemirnem in nesrečnem področju Bližnjega vzhoda. Največ se poudarja vsakodnevno visoko število smrtnih žrtev, ki jih libanonska državljanska vojna terja in osupljeno se opisujejo grozodejstva, ki so jih zakrivilis falangistični prostovoljci ob zavzetju palestinskega taborišča Tal el Zaatar. Nedvomno je to potrebno, tudi da bi vzbudili sočustvovanje in solidarnost do nedolžnih ljudi, ki trpijo in umirajo. Odslej bo tudi naša partijska dolžnost, da v organiziranih oblikah izkažemo Palestincem in naprednim gibanjem v arabskem svetu tisto pomoč, ne samo politično ampak tudi konkretno, kakor smo jo dolga leta vietnamskemu narodu.

Jasno je, da prej ko vse drugo je potrebno, da se to bratomorno klanje neha. Ni samo humanitarnih razlogov za to trditev, temveč tudi političnih, in to takih, ki se nas v Italiji neposredno tičejo. Že večkrat smo opominjali, da, če Izrael ne vrne ozemlja, ki ga je zasedel z vojno 1967 leta in ne dovoli pravilne rešitve palestinskega problema s priznanjem Osvobodilne organizacije Palestine in palestinskega naroda, ne bo mogoče niti pričeti razgovore o trajnem miru na Bližnjem vzhodu.

Ampak lahko rečemo, da to stanje se je do danes še poslabšalo in to iz mednarodnih in notranjih razlogov držav, ki so na en ali drugi način vezane na to področje. Med te sodijo vse države na Sredozemskem morju, zaradi bližine in tudi zaradi ekonomskih in političnih faktorjev splošnega in specifičnega značaja. Naj omenimo, da vprašanje energetskih virov je še vedno odprto, kakor tudi vprašanje pravilnejšega političnega ravnotežja med velikimi silami in zborom neuvrčenih držav in možnosti razvoja nerazvitega sveta, ki prav na Sredozemlju pride v neposreden stik z razvito Evropo.

Že okoli teh samih osnovnih problemov se suče mednarodna politika zadnjih tridesetih let, ne da bi se pokazal kak stvaren znak rešitve. Ampak, če zaobjamemo zgodovino zadnjih desetih let na Sredozemlju, se bomo takoj zavedali, kako je to eno najbolj vročih področij na svetu, kjer je tudi Kissingerjev stil pokazal največ hib in napak. Pravega miru to področje ni imelo in torej ga ni imela niti Evropa. Tako tam kakor v Evropi pa igrajo ZDA bistveno vlogo. In ne upoštevamo samo vojn na bližnjem vzhodu, ampak tudi vojaški državni udar v Grčiji leta 1967, pomoč s katero so se držali Francoski in Salazarjev režim na Iberijskem polotoku in polfašistični režim v Turčiji, poleg tajnik kanalov, ki vežejo

črno mrežo v Evropi z varnostnimi obveščevalnimi službami ZDA in ZRN.

Nedvomno je, da v Evropi moramo zabeležiti v poslednjih letih znatne spremembe: konec diktatur v Grčiji in na Portugalskem, vedno večje kontradikcije in trenja v španskem političnem življenju po Francovi smrti, vloga in povečana teža komunistov in levičarskih sil v Franciji, a predvsem v Italiji.

Vprašanje je: ali ZDA in tiste mednarodne politične in kapitalistične sile, ki so največ povezane z njimi, sprejemajo nemoteno te novosti in težnje, ki se porajajo pod znakom državne suverenosti in iskanja notranjih demokratičnejših ureditev, ali pa posežejo aktivno na posreden ali neposreden način, da bi onemogočale ali vsaj zavirale nove rešitve in nova ravnotežja, ki nujno vsebujejo tudi velika protislovja? Odgovor lahko najdemo v izjavah visokih ameriških in zahodnoevropskih političnih predstavnikov, ki se na zelo grob način vmešavajo v italijanske politične zadeve in ki nikakor niso pripravljeni mirno "dovoliti" vstop komunistov v vlado. Še bolj pa je značilna situacija na Bližnjem vzhodu, kjer je imperialističnim krogom uspelo izbrisati iz evropskega političnega zemljevida važen faktor miru, neodvisnosti in ravnotežja, ki ga je predstavljal neuvrščeni Ciper. Ciper je razbit in razdeljen na dva dela. Odgovornost za to nosijo grški polkovniki in turška vlada; posledice pa nosi ciprski narod, tako grški kot turški del prebivalstva.

Isto logiko spoznavamo sedaj v načrtih, ki hočejo razdeliti Libanon na dva dela. Ampak stanje ni tako enostavno, kot se ga ponekdaj prikazuje. Ni to zgolj verski boj med kristjani in muslimani, temveč razredni spopad, v katerem ekonomsko močnejši sloji prebivalstva, ki versko pripadajo krščanski veri, s silo branijo svoje interese pred revnejšimi muslimani in kristjani. Gre torej za spopad med fašističnimi in naprednimi silami, v deželi, ki meji z Izraelom in je do sedaj še edina dovoljevala samostojno politično delovanje palestinskega gibanja. Razmah naprednega demokratičnega gibanja z libanonsko komunistično partijo na čelu krščanskih in muslimanskih množic, in istočasna prisotnost tega revolucionarnega faktorja in vprašanja vesti za vsakega arabskega človeka, ki ga predstavlja palestinsko narodno vprašanje, so bili detonator za eksplozivno situacijo na celem Bližnjem vzhodu. Ni tu torej samo problem ogrožanja interesov neke maronitske skupnosti v Libanonu, ampak tudi nevarnost za Izrael, ali vsaj za imperialistično politiko, ki je do sedaj vodil v lastnem imenu in v imenu svetovnega kapitalizma.

Kakšna pa je ob vsej tej zadevi vloga drugih arabskih držav? Sirski vojaki, tako kakor 1970 leta jordanska vojska streljajo s topovi na palestinska taborišča in sodelujejo z libanonskimi falangisti, medtem ko iz morja blokirajo libanonsko obalo skupaj z Izraelci. Za nas je to imperialistični poseg majhne, nerazvite države, kakor smo jih na žalost morali zabeležiti že mnogo drugih. Ampak tudi vloga ostalih arabskih držav ni lepša. Lahko rečemo, da danes se nobena od njih ne zavzema resnično, da bi ustavila pokol Palestine in naprednih sil v Libanonu, zato ker vsaka od njih se čuti ogroženo: ne toliko zaradi bodoče palestinske države, koliko od tega kar palestinsko narodnoosvobodilno gibanje pomeni: ljudstvo, ki v težkih pogojih demokratično in samozavestno skuša graditi svoj danes in svoj jutri. Tega pa do sedaj ne predvideva še nobeden od režimov, ki so se vrstili v arabskem svetu, z izjema Alžirije, edine arabske države, ki je nastale iz narodnoosvobodilnega in revolucionarnega boja celega naroda in ki si je izbrala socialistično družbeno ureditev.

BORIS ISKRA

NE RAZUMEJO

"Novi list" očitno ne razume dogajanja v Libanonu, če pripisuje vso krivdo Palestincem, skoraj nobene pa klerofašističnim maronitskim vojskam in njihovim izraelskim in sirskim pokroviteljem. Samo za trenutek bi hoteli omeniti glavno tezo NL, češ da bi Palestinci ne smeli z libanonskega nesporno arabskega ozemlja izvajati svoje politike in akcij proti izraelskemu okupatorju njihove ožje domovine. Po isti logiki bi imeli, recimo srbski ali hrvaški fašisti nesporno pravico, da pokoljejo vse primorske rodoljube, ki so se pred vojno zatekli v Jugoslavijo onkraj Snežnika, tigrovcve in vse druge. Kje je tu logika in razumevanja teženj zatiranega naroda, ne vsemu. Vsekakor nas čudi, da tako piše zamejski Slovenec.

D E L O - glasilo KPI
za slovensko narodno manjšino
Direktor **ALBIN ŠKERK**
Odgovorni urednik
ANTON MIRKO KAPELJ
Uredništvo in uprava:
Trst - Ulica Capitolina, 3
telef. 764-872, 744-047
Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2
telef. 24-36
Poštni tekoči račun 11/7000
Letna naročnina 2.500 lir
Tisk: Tipo/offset Riva
Trst, Ulica Torrebianca, 12

Črna kri prelita v Južni Afriki

Novo žarišče protikolonialnega in protiimperialističnega boja

Kljub krvavi represiji (nad 250 mrtvih in nad tisoč ranjenih po uradnih podatkih, po vesteh iz afriških krogov pa naj bi bilo dejansko število žrtev vsaj desetkrat tolikšno) rasistični južnoafriški vladi ni uspelo zatreti upora temnopoltega prebivalstva v tej zadnji (če izvzamemo Rodezijo) postojanki apartheida na črnem kontinentu. Če so si sredi junija ob izbruhu prvih nemirov v Pretoriji lahko še delali utvare, da gre za priložnostni izbruh nasilja, vzrok katerega naj bi bila uvedba obveznega pouka "afrikanščine" v črnih šolah, je nadaljnji razplet dogodkov pokazal, da so vzroki upora veliko globlji in segajo do korenin južnoafriškega državnega in družbenega ustroja.

Poleg spontanosti, a obenem tudi določene organiziranosti, je glavna značilnost upora temnopoltega prebivalstva ta, da je njegov glavni nosilec mladina. Na prvi pogled se celo zdi, da je med najmlajšo generacijo in srednjo ter starejšo generacijo črnkega mestnega prebivalstva zavezal generacijski prepad. Ta trditev je v določeni meri osnovana, ne gre je pa vzeti enostransko in dobesedno, kajti, če je po eni strani res, da so mladi s svojim revolucionarnim zanosom radikalizirali boj Afričanov proti zasovražnemu režimu apartheida, je po drugi strani prav tako res, da je v boju angažiranih vse več delavcev. Že med junijskimi nemiri je več kot polovica temnopoltnih delovnih ljudi ostala doma, sedaj pa napovedujejo kar tridnevno splošno stavko.

To je dokaz, da se je dokončno izoblikovala strategija boja južnoafriškega temnopoltega prebivalstva, strategija, ki je usmerjena proti področju, za katerega je belopolto prebivalstvo najbolj občutljivo: gospodarstvu, katerega dejansko gonilno kolo je črna delovna sila. Za močno industrializirano državo kot je Južna Afrika pomeni apartheid veliko prednost, ker ima industrija na razpolago ogromno in izredno ceno delovno silo, obenem pa jo to, zlasti še na sedanji stopnji tehnološkega razvoja, tudi velika slabost, saj ji krati miselni in ustvarjalni doprinos 18-milijonske množice Afričanov, ki po zakonu ne smejo imeti v tovarni nobenega odgovornejšega mesta, niti mesta oddelkovodje ali delovodje. To so doumeli tudi najbolj prosvetljeni južnoafriški industrijci kot na primer magnat Harry Oppenheimer, ki se odločno zavzema za odpravo vsaj najbolj anahronističnih norm apartheida in ki ga očitno ne gre sumiti pretiranega levičarstva in naprednjaštva.

Prav tako hud udarec za rasistični režim iz Pretorije pa je bilo dejstvo, da so črnki delavci s svojim uporom vzburili vrenje tudi med drugimi zapostavljenimi narodnostmi skupnostmi (predvsem Azijci in mešanci), ki so bili doslej pokorni sužnji vladajoče manjšine v zaradi skromnih privilegijev in predprav, ki so jih uživali v primerjavi z večinskimi

afriškim narodom. To vrenje in nemiri pa se odražajo tudi v "belski skupnosti". Zaenkrat so zajeli številčno znatno omejene kroge, vendar je zelo značilno, da medtem ko so v Sowetu in drugih črnkih getih, ki kot satelitska naselja obdajajo "belska" južnoafriška mesta, temnopolti študentje padali pod streli policije, so njihovi belopolti kolegi organizirali v Johannesburgu in Capetownu solidarnostno manifestacijo. Policijska reakcija je bila zelo hitra in surova.

Medtem ko upor afriške večine od znotraj slabi rasistični režim, postajajo temelji, na katerih sloni Pretoria, vse bolj majavi tudi zaradi zunanje-političnega razpleta. S padcem portugalskih kolonij se je zrušilo na jugu črne celine tisto ravnovesje, na katero je Južna Afrika opirala svojo podkolonialno politiko pod okriljem mogočnega prekoceankega zaveznika. Obenem pa se črna Afrika,

kljub notranjim razprtijam in nedoslednostim, vse bolj uveljavlja kot pomemben mednarodni politični in gospodarski dejavnik, s katerim mora Zahod računati. Ni naključje zato, da je ameriški državni tajnik Kissinger po tolikih letih brez-pogojne podpore rasističnim režimom Pretorie in Salisburyja pred nekaj meseci vsaj z besedami obsodil apartheid ter svetoval tako Smithu kot Voerstru, naj čimprej odpravita najbolj anahronistične plati rasne diskriminacije.

Vse to seveda še ne pomeni, da je rasistična Južna Afrika tik pred zlomom, vendar pa kot zver, ki se čuti neposredno ogroženo, Voerstrovo režim zaostruje represijo, ki je, kot kažejo tudi uradni podatki, vse bolj krvava. Naloga napredne mednarodne skupnosti in vseh demokratičnih sil je v sedanjem trenutku čimprej ustaviti njegovo morilsko roko.

VOJMIR TAVČAR

Kdo zmerja?

Goriški "Katoliški glas" je objavil polemično pismo, v katerem trdi, da so doberdobski komunisti opsovali med volilno kampanjo govornika SSK s "fašistom". S tem v zvezi objavljamo pričevanja, ki smo jih prejeli iz Doberdoba. Vsekakor bi želeli pribiti nekaj. Komunisti smo bili vedno za omikano volilno polemiko, pri zadnjih političnih volitvah, ko so nas ljudje obilno nagradili z zaupanjem, pa smo se sploh izogibali neumestnih polemik. Tudi takrat, ko so nas iz vrst SSK izzivali in širili preko svojih tiskovin gorostasne laži, da so se jim zidovi smejali. Vsako nestrpnost pa smo vedno obsojali, posebno še med Slovenci, katere kličemo k enotnosti v boju za naše temeljne pravice.

Krivično bi torej bilo, če bi kdo v trenutku neodgovornosti izustil podobne žaljivke na račun kateregakoli. Toda marsikateri član Slovenske skupnosti, predvsem pa na Goriškem, razume, kako mučno je, kadar ga brani ali vsiljeno zastopa list, kakor je "Katoliški glas", kajti temu in samo temu občasno prihajajo iz globine črevesja zares fašistične skomine.

Smešno je torej, da prav KG objavlja podobne protest in na istem časopisnem stolpcu objavlja drugo pismo, v katerem hvali Mussolinija in graja jugoslovansko ljudsko oblast.

Kot smo napovedali, smo iz Doberdo-

ba prejeli sledeče pričevanje:

Kaj pomenijo izbruhi načelnika SSK v doberdobskem občinskem svetu na zadnji seji z dne 20. t.m. o katerih piše Kat. Glas v števil. 30 od 22. julija? Na vse te izpade je župan potrpežljivo odgovoril. Te odogovore pa Kat. Glas označuje kot molk! Čeprav nam ne manjka kraškega humorja smo vendar preresni, da bi se spuščali v nesmiselne polemike glede izpadov omenjenega lista po mnenju katerega bi moral doberdobski župan s puško v roki stražiti volilne letake lipove vejice, da jih ne bi "rdeči" v organiziranih skupinah "sistematično trgali in odstranjevali". Glede zaključnega volivnega shoda 18. junija v Doberdobo, o katerem omenjeni list piše, da "je prišlo do izbruha sovraštva i.t.d." naj omenimo, da se je vsa stvar omejila na kak žvižg. In to predvsem zaradi strpnosti Doberdobcev. Neki spremljevalec Ferletičeve, (teh je bilo več kot pripadnikov lipove vejice iz Doberdoba) s Tržaškega je vstopil v gostilno in s prstom pokazal na skupino domačinov, ki je mirno sedela pri mizi rekoč: "Vi ste vsi fašisti". "Rdeči, necivilizirani Doberdobci, brez spoštovanja do obstoječih zakonov", ki v svoji "nestrpnosti in sovražnosti komaj čakajo priliko, da bi ga požrli v solati (seveda brez kisa saj so sami po sebi že prekisli) mu niso skrivili niti lasu, čeprav so bili med njimi tudi sinovi padlih partizanov.

Koga hočejo prešteti?

(Nadaljevanje s 5. strani)

značajev". Tudi po tej definiciji, ki ji sicer ne pritegujemo in pa po Bauerjevi zamisli o reševanju nacionalnega vprašanja v takrat mnogonacionalni Avstriji, bi imeli avstrijski Slovenci in Hrvati ne glede na njihovo število vso pravico vsaj do tako imenovane kulturne avtonomije. Namesto tega pa Bauerjevi nasledniki dopuščajo, da velikonemški nacistoidni nestrpneži blatijo Slovence in Hrvate ter njihovo kulturno samobitnost (na primer s komedijo okrog vindišarstva), da njihovim otrokom, kolikor se le da, otežujejo šolanje v materinem jeziku, da podirajo in razstreljujejo partizanske spomenike, da so nasilno odstranili tistih nekaj dvojezičnih topografskih napisov itn. Vse kaže, da so avstrijski socialisti že čisto pozabili na avstromarksistično doktrino o narodu in nacionalnem vprašanju.

Avstro-"marksisti", kot vse kaže, sploh radi pozabljajo. Tako je morala, nedavno moskovska Pravda opozoriti njihovega šefa na to, da je čisto pozabil na zgodovino, ko je ob proslavi dvestoletnice ZDA pripisal le-tem in njihovi vojski vse zasluge za osvoboditev velikega dela Avstrije v II. svetovni vojni izpod — sovjetske okupacije! Nemara se je celo bati, da bo šef avstrijskih socialistov pozabil, čemu je sploh sklenil prešteti pripadnike manjšin in kakšni motivi so ga pri tem vodili ter čigavim pritiskom se je vdal. Saj pozablja še hujše reči. Tako na primer, da so ga bojevniki za nemško Koroško komaj pred nekaj leti v Celovcu obkladali s prav takšnimi psovkami, kakršne so uporabljali za Žide pripadniki Hitler SA /Schutz-Abteilung) v času nacističnega terorja. Morda pa se bo prej ali slej le izkazalo, da ni dobro, če je politik preveč pozabljiv.

Preštovati — le koga? Na Koroškem in gradiščanski, pa tudi na Štajerskem in še kje drugod v Avstriji bi nemara res kazalo preštovati; vendar nikakor ne Slovence in Hrvate, marveč nekoga drugega. Tiste, denimo, ki kot nosilci in razširjevalci nevarnega nacističnega virusa ogrožajo Avstrije z okužbo pogubne možganske bolezni, ki ji pravimo neonacizem. Tega preštevanja seveda ne gre zahtevati zaradi petega odstavka sedmega člena, avstrijske državne pogodbe, ki nalaga Republikii Avstriji, da prepove vse protimanjšinske, v našem primeru nacistične, šovinistične organizacije. Terjati predlagano preštevanje na podlagi državne pogodbe bi bilo prav tako nesmiselno kakor so nesmiselne trditve uradne avstrijske propagande, češ da je treba prešteti Slovence in Hrvate zgolj zaradi tega, da bi bilo moči izpolniti tisti odstavek državne pogodbe, ki terjá manjšinsko zaščito. Znova kaže spomniti na že tolikokrat ugotovljeno dejstvo, da namreč avstrijska državna pogodba nikakor ne veže zaščito nacionalnih manjšin na število njihovih pripadnikov. Tudi iz tega razloga jim gredo tedaj vse gospodarske, politične in kulturne pravice ne glede na to, koliko jih je in kje prebivajo. Le tako bodo manjšine v Avstriji lahko ohranjale in razvijale svojo narodno samobitnost. Da te manjšine v Avstriji obstaja-

jo, se menda ne da tajiti, pa tudi pozabiti se tega ne da.

Toda vrnimo se k zamisli o preštevanju nacistov in neonacistov. Po našem mnenju bi to vrsto avstrijskih državljanov kazalo prešteti nesiz kakršnih koli mednarodno-pravnih razlogov, marveč preposto zaradi tega, da bi se ob podatkih takšnega štetja tamkajšnji odgovorni politiki že enkrat iztrgali iz neke čisto posebne "pozabe". Vse od popisa državne pogodbe naprej — od tedaj pa je preteklo že dobrih dvajset let — ravnajo namreč tako, kakor da nacističnih organizacij v Avstriji sploh ne bi bilo in da zato z ustreznim odstavkom sedmega člena nimajo kaj ukrepati.

Preštovati — samo kaj? O tem, da je bil daleč največji del Koroške v preteklosti naseljen s Slovenci, ne kaže znova razpravljati. To dejstvo so mnogi zgodovinarji že dodobra dokazali in pojasnili. Jasne sledove tega dejstva lahko ugotovi tudi sleherni potnik ki hodi odprtih oči po koroški deželi. Kot primer takšnih sledov vzemimo ponemčena imena krajev, ki so bili nekoč ali pa so še danes slovenski. Zaustavimo se pri naslednjih nekaj krajevnih imenih: Atschalas (Ačale), Braunitze (Borovnica), Dröschitz (Trešče), Goritschitzen (Goričice), Kauntz (Homec), Latschach (Loče), Trixen (Trušnje), Oschenitzen (Olševnica), Pustritz (Pustrica), Ragain (Draganje), Ratschitschach (Račiče), Skoflitzten (Škofljica), Terptzen (Trepce), Wriesen (Brezje). S tem majčkenim vzrocom smo hoteli bralca le opozoriti na nič kaj blaglasno, skorajda že slaboumno ponemčevanje izvornih slovenskih krajevnih imen na Koroškem. Primerov takšnega ponemčevanja ne samo krajevnih imen, marveč tudi imen hribov in gorovij, potokov, rek in jezer je tam še in še, tudi v tistih predelih Koroške, ki že dolgo tedaj za čisto nemške, tja gor do Toblaškega polja, koder Drava izvira, pa do Visokih Tur, grebenov Osojščice, Svinje planine in Korice, pa še čez. (Nemara gre pri teh spakedrankah za besede iz "vindišarskega" jezika, ki ga mislijo pri preštevanju menda tudi upoštevati po želji najvišjega predstavnika Republike Avstrije).

Nekaj podobnega je tudi s slovenskimi priimki, pisanimi v nemškem pravopisu. Tudi pri teh gre povečini za čudovite spakedranke. Ali ne bi kazalo prešteti na Koroškem vsa ponemčena imena krajev in vse slovenske priimke, pisane z nemško transkripcijo? Mogoče pa bi se tisti, ki so pred kratkim tako nemško-samozavestno proslavljali tisočletnico Koroške, vendarle "spomnili" tega, da je bila ta dežela nekoč pretežno slovenska in da je začela postajati nemška šele zaradi "imperializma nemškega jezika", kakor zelo obzirno označuje nasilno germanizacijo Slovencev na Koroškem Theodor Veiter. Kljub spoštovanju, ki ga imamo do tega znanega strokovnjaka za manjšinska vprašanja, moramo v tej zvezi vendarle nekaj pripomniti. Noben jezik namreč ni sam po sebi imperialističen, tudi nemški jezik

ne. Imperialistična je v našem primeru tista manjšina nemško govorečih Avstrijce, ki jo tudi razgledani in demokratični sodržavljeni upravičeno označujejo za velikonemško šovinistično. Pritiskom prav te in takšne manjšine pa so se uklonili avstrijski socialistični, meščansko-klerikalni in malomeščanski politiki s tem, ko so sprejeli zakon o posebnem popisu prebivalstva.

Na teh politikih, predvsem pa na demokratičnih državljanih Avstrije je, da se dunajska opereta ne sprevrže in gorzljivo. Če pa bi se, bo zagotovo odigrana precej drugače kakor v letih 1941-1945. Evropska napredna in demokratična javnost, ki dobiva zmeraj več privržencev tudi med Avstrijci, ima danes bolj izostren posluš za pravice človeka, kakor pa ga je imela konec tridesetih let. Naposled pa je tudi še socialistična Jugoslavija, matična država Slovencev in Hrvatov.

50 let tov. Padovana

Pred nekaj dnevi je slavil svojo petdesetletnico tovariš Lucjan Padovan. Kdo ga ne pozna? V Trebčah je vedno veljal za vaškega starešino v političnem smislu, neutrudni spremljevalec vaških in splošnih problemov, aktivist in prosvetar.

Aktivni borec v narodnoosvobodilni borbi je tov. Padovan imel tudi poveljniške funkcije, po vojni pa je delal kot aktivist KPI. Dolgo let je bil tržaški občinski svetovalec, sedaj pa zastopa našo partijo v rajonskem svetu za vzhodni Kras. V tržaškem partizanskem zboru opravlja tajniške posle.

Prav za vse, kar nam pomeni tovariš Padovan mu z naših stolpcev kličemo še na dolga zdrava leta v krogu svojih domačih in širše trebenske in partijske družine.

Vpisovanje gojencev v šolo Glasbene matice bo od 1. do 15. septembra (razen ob sobotah) od 10. do 12. ure v pisarni Glasbene matice — ul. R. Manna, 29/1, tel. 418-605.

Pričetek pouka v četrtek 16. septembra 1976

Umrli je Karlo Pegan

Sredi julija nas je nepričakovano zapustil pri 64. letu starosti tovariš Karlo Pegan iz Saleža. Njegova življenjska pot ni bila lahka. Mladost je preživel pod fašističnim režimom, kateremu se je odločno upiral in bil odveden med vojno v posebni bataljon. Od tu je končal v Francijo, kjer se je priključil organiziranim skupinam sonarodnjakov, ki so se opredelili za NOB. Iz Francije se je vrnil po osvoboditvi ter se takoj spoprijel s trdim življenjem kraškega delavca in kmeta.

Odlikovalasja je zavezotost za kulturno in politično delovanje; bil je dolga leta cenjen član pevskega zbora pri prosvetnem društvu Rdeča zvezda, član vodilnega odbora domače sekcije naše Partije in občinski svetovalec.